

Energistyrelsen

Carsten Niebuhrs Gade 43,
1577 København V
Sendt til: open-door@ens.dk

30. august 2023
Sags id: 23/11465

Assens Kommunes høringssvar til udkast til Miljøkonsekvensrapport for Lillebælt Syd Havvindmøllepark

Med henvisning til Energistyrelsens høringsbrev af 14. juli 2023 skal Assens Kommune hermed fremkomme med sine bemærkninger til opdateret til miljøkonsekvensrapport for Lillebælt Syd Havvindmøllepark.

Assens Kommunes tekniske myndighedshøringssvar, der fremgår af nedenstående, er inddelt i 2 dele.

- **Del 1: Proces og sammenfatning**

Indledes med en sammenfattende vurdering af processen frem til i dag samt vurdering af høringsmaterialets kvalitet. Yderligere gøres bemærkninger om sagens forløb, statsstøttebetragtninger samt sammenhængen mellem tilladelse til forundersøgelse og den opdaterede miljøkonsekvensrapport.

- **Del 2: Teknisk gennemgang af høringsmaterialet**

Omhandler tekniske bemærkninger til fremsendte miljøkonsekvensrapporten med bilag.

Del 1.

Sammenfattende vurdering af høringsmaterialet

Den samlede vurdering af udkast til miljøkonsekvensvurdering med bilag er efter Assens Kommunes opfattelse på flere væsentlige punkter mangelfuld.

Helt overordnet fremgår det ikke af rapporten, hvilket projekt, projektejer ønsker at søge om etableringstilladelse til og hvilke projekter der beskrives som alternative muligheder. Det er ikke klart for høringsparterne, hvilket projekt der skal forholdes til.

Særligt er rapportudkastets beskrivelse af projektets væsentlige visuelle påvirkninger af kystlandskabet mangelfulde. Således indgår alle visualiseringer ikke i høringsmaterialet, et væsentligt landskab på Helnæs, Helnæs Made er helt udeladt i forhold til visualiseringer. På forespørgsel om de manglende visualiseringer er Assens Kommune oplyst om, at disse ikke kan fremsendes inden høringsfristens udløb.

Derudover ses en række andre mangler i forhold til beskrivelsen af projektets miljømæssige indvirkninger, herunder i forhold til flagermus, fugle og de særligt udpegede Natura 2000-områder. Datagrundlaget er mangelfuldt, og der mangler for konkret vurdering af udpegningsgrundlag for Natura 2000-områder – herunder særligt for klyden, der er udpegningsart for Natura 2000-område nr. 124, Maden på Helnæs og havet vest for. Tilsvarende gør sig gældende i forhold til fuglene på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 112, Lillebælt.

Det er Assens Kommunes opfattelse, at manglerne ved rapporten i sig selv indebærer, at udkastet til miljøkonsekvens rapport ikke bør godkendes.

Assens Kommune afgav senest teknisk myndighedshøringssvar i februar 2019 til en på daværende tidspunkt foreliggende miljøkonsekvensvurdering. Kommunen så også på daværende tidspunkt en langt række mangler ved miljørapporten. Mangler, som for en stor dels vedkommende går igen i den nu fremlagte miljøkonsekvensrapport.

Set i lyset af det langstrakte projektførløb til dato kan det undre, at miljøkonsekvensrapporten fortsat er mangelfuld, at den fremsendes til høring i en sommerferieperiode, når den samtidig ikke er fuldstændig, for så vidt angår visualisering af møllerne.

Lovgivning

Assens Kommune er optaget af, at sagen behandles på et oplyst og tilstrækkeligt grundlag.

Derfor er kommunen også optaget af, at der bliver åbenhed om de vurderinger, som Energistyrelsen har foretaget i forhold til projektets overensstemmelse med EU-retten og reglerne om statsstøtte. Dette har til dato ikke været muligt, idet styrelsen ikke inden høringsfristens udløb har taget stilling til Assens Kommunes henvendelse om indsigt heri.

For så vidt angår åben-dør-ordningen og dens afskaffelse har kommunen noteret sig, at et projekt som det ansøgte ikke ville kunne nyde fremme under den nugældende lovgivning.

Sagen forløb – herunder ejerskifte

Energistyrelsen meddelte den 15. juni 2017 forundersøgelsestilladelse – Lillebælt Syd Havvindmøllepark til Sønderborg Forsyningsservice A/S.

Eventuel overdragelse af tilladelse til forundersøgelse forudsætter Energistyrelsens tilladelse (forundersøgelsen pkt. 26).

Indehavere af forundersøgelsestilladelse er skiftet flere gange i sagens forløb. Neden for er en kort sammenfatning i kronologisk rækkefølge fra opstart af ansøgning til nu med angivelse af indehavere af forundersøgelsestilladelsen:

- 2010:** Lillegrund vindmøllelaug blev etableret med formål at undersøge muligheden for placering af en kystnær vindmøllepark i nærheden af Als.
- 2011:** Lillegrund vindmøllelaug ansøger Energistyrelsen om tilladelse til at udvikle et knystnært projekt i Lillebælt. Energistyrelsen meddeler tilladelse hertil.
- 2012:** Staten udpeger som et af flere områder et bruttoområde nær Lillegrund i Lillebælt til udvikling af kystnære vindmølleprojekter.

- 2016:** Sønderborg Forsyningsservice A/S ansøger om forundersøgelsestilladelse til Lillebælt Syd Havvindmøllepark.
- 2017** Energistyrelsen godkender, at tilladelse til at gennemføre forundersøgelserne overdrages til Sønderborg Forsyningsservice A/S.
- 2017:** Energistyrelsen meddeler forundersøgelsestilladelse til Sønderborg Forsyningsservice A/S.
- 2019:** Energistyrelsen godkendte efter ansøgning overdragelse af forundersøgelsestilladelsen til Lillebælt Vind A/S. Energistyrelsen lagde ved sin afgørelse bl.a. vægt på, at Lillebælt Vind A/S' ultimative moderselskab Sønderborg Forsyning Holding A/S havde afgivet støtteerklæring i forhold til teknisk og finansiell kapacitet for gennemførelsen af forundersøgelserne.
- 2022:** Energistyrelsen godkender European Energys indtræden som 50 % kapitalejer i Lillebælt Vind A/S. Styrelsen tilkendegiver samtidig, at det vurderes, at der ikke er tale om ejerskifte, såfremt European Energy indtræde som ansøgt. Energistyrelsen fastslår tillige, at støtteerklæring fra Sønderborg Forsyning Holding A/S fortsat er tilstrækkeligt til, at projektet har samme tekniske og finansielle kapacitet til at gennemføre forundersøgelserne.

Med ovennævnte gennemgang af ejerforholdene til Lillebælt Syd Havvindmøllepark ses et mønster i retning af, at der løbende pågår ændringer på tilladelsesindehaversside. Der er, efter Assens Kommunes vurdering, ikke længere tilstrækkeligt sammenfald mellem oprindelig tilladelsesindehaver og nuværende indehaver af forundersøgelsestilladelsen.

Assens Kommune bemærker også i den forbindelse, at European Energy har tegnet projektet både i forhold til Assens Kommune og i forhold til Energistyrelsen siden 2022.

Det er Assens Kommunes vurdering, at der reelt, senest i 2022 med Europeans Energys indtræden som kapitalejer med 50 %, er tale om en overdragelse af forundersøgelsestilladelsen.

Assens Kommune bemærker i den forbindelse, at det er forudsat af Energistyrelsen, at der foreligger en støtteerklæring fra oprindelig indehaver af forundersøgelsestilladelsen. Rækkevidden af støtteerklæringens særligt økonomiske forpligtelse synes uklar i forhold til projektets gennemførelse.

Maksimal højde for møller

Forundersøgelsestilladelse af 15. juni 2017 baseres på indsendt ansøgning af 29. juli og 29. august 2016 til etablering af ”mellem 20-44 havvindmøller med en samlet installeret effekt på mellem 100-160 MW. Møller vil have en maksimal højde på 250 m”.

Om møllernes højde fremgår af forundersøgelsestilladelsens pkt. 9, at der ikke ved tilladelsen er taget endeligt stilling til antal møller, møllernes størrelse, møllernes fundamenter og deres placering.

Det fremgår af opdateret miljøkonsekvensrapport, at maksimal højde for møllerne nu er 256 m.

Miljøkonsekvensrapporten er således i strid med den foreliggende forundersøgelsesrapport.

Assens Kommune er fra aktindsigt i sag i Energistyrelsen bekendt med, at European Energy og Energistyrelsen den 22. august 2022 har drøftet, hvorvidt de nu op til 256 m møller, som indgår i den opdaterede miljøkonsekvensrapport, er inden for den i 2017 meddelte forundersøgelsestilladelse eller ej. Det fremgår af referat fra det pågældende møde, at ændringer i møllernes højde er en procesrisiko, da der kan opstå en klagesag.

Energistyrelsen meddeler den 4. november 2022, at Styrelsen vurderer, at møller op til 256 m kan rummes inden for forundersøgelsestilladelsen.

Assens Kommune er ikke enig heri. Det er kommunens opfattelse, at forundersøgelsestilladelsen fra 2017 må forstås i forhold til den indgivne ansøgning. Ansøger har i sin ansøgning ansøgt om møller op til 250 m. Dette må forstås som en øvre grænse for, hvor høje møllerne projektet maksimalt kan nå tilladelse til.

Dette understøttes også af, at Energistyrelsen den 12. august 2016 til Sønderborg Forsynings-service A/S tilkendegiver efter en gennemgang af opdateret ansøgning af 29. juli 2016 bemærker, at "totalhøjden på 8 MW-møllen skal fremgå af tabellen på side 6 i ansøgningen." Det understøtter, at ansøgningens angivelse af møllernes højde er rammesættende for den senere forundersøgelsestilladelse.

Forundersøgelsens pkt. 9 skal læses i nær tilknytning hertil, idet det på daværende tidspunkt ikke var afklaret hvor høje møller der skulle opstilles i projektet. De kunne reelt have været lavere end 250 m, men ansøgningen må sætte rammen for møllernes maksimale højde.

Det er ikke tydeligt, at møllerne kan tillades en højde ud over det ansøgte, alene med henvisning til at sådanne møller, som oplyst af European Energy i et møde med Energistyrelsen, vil være tilgængelige på markedet i 2026. Projektets tidsmæssige udstrækning alene ikke kan tillade at der meddeles etableringstilladelse ud over den maksimale højde for møllerne, som fastsat i forundersøgelsestilladelsen.

Endelig fremgår hjemlen for udvidelse af forundersøgelsestilladelsens maksimale højde for møllerne ikke at fremgår af Energistyrelsens meddelelse af 4. november 2022. Det er der for ikke muligt at vurdere, hvorvidt Assens Kommune i den forbindelse skulle have været hørt eller der ville være mulighed for påklage af udvidelsen.

Assens Kommune skal hermed gøre indsigelse over for at en etableringstilladelse kan omfatte møller ud over den i ansøgning om forundersøgelsestilladelse angivne højde på 250 m. Assens Kommune er enig i vurderingen af, at spørgsmålet kan være genstand for klagesag.

Projektets overensstemmelse med EU-rettens statsstøtteregele

Særligt vedrørende overvejelser om statsstøtte oplyste Energistyrelsen den 6. februar 2023 bl.a. Assens Kommune om at sagsbehandling af alle verserende sager under åben dør-ordningen herunder også projekt Lillebælt Syd Havvindmøllepark, var sat i bero indtil ordningens forhold til EU-retten var nærmere undersøgt.

Energistyrelsen orienterede den 20. marts 2023 om, at Styrelsen efter en juridisk afklaring havde grundlag for at genoptage sagsbehandlingen af blandt andet "åben dør-projektet" Lillebælt Syd Havvindmøllepark.

Assens Kommune anmodede den 30. juni 2023 om indsigt i sagen om berostillelse/genoptagelse af åben dør-ordningen samt dialogen mellem Energistyrelsen og Lillebælt Syd Havvindmølleparks parter omkring dette.

Energistyrelsen besvarede delvist henvendelsen den 7. juli 2023, idet Styrelsen oplyste, at man skulle bruge mere tid på at vurdere, hvorvidt der kan gives aktindsigt i øvrige dokumenter, herunder de dokumenter, hvori der stilles spørgsmålstejn ved ordningens lovlighed samt de dokumenter, der knytter sig til vurderingen og beslutningen om, at der ikke var tale om statsstøtte i strid med EU-retten. Begrundelsen herfor var, at kommunens henvendelse rejste komplicerede juridiske spørgsmål.

Assens Kommune har den 24. august 2023 forespurgt til Energistyrelsens besvarelse af det udskudte spørgsmål. Energistyrelsen har oplyst, at svar kan forventes den 11. september 2023.

Assens Kommune har således ikke mulighed for, inden for høringsfristen for det tekniske myndighedshørings svar, at forholde sig til vurderingen af om Lillebælt Syd Havvindmøllepark er i overensstemmelse med EU-rettens statsstøtteregler. Dette spørgsmål er efter kommunens vurdering helt grundlæggende for, om der kan meddeles etableringstilladelse til havvindmølleparken, og dermed for om projektet kan nyde fremme på baggrund den i 2016 indsendte ansøgning under åben dør-ordningen.

Kommunen ser sig derfor nødsaget til, at anmode om udsættelse af høringsfristen for afgivelse af endeligt høringssvar til opdateret miljøkonsekvensrapport, idet spørgsmålet om projektets overensstemmelse med EU-retten synes at være afgørende for meddelelse af etableringstilladelse til Lillebælt Syd Havvindmøllepark.

Samlet set er det Assens Kommunes opfattelse, at der er uklarhed om hjemlen til udvidelse af den maksimale højde på vindmøller i forhold til den oprindelige forundersøgelsestilladelse, at ejerskifte til forundersøgelsestilladelsen taler for, at der ikke er identitet mellem oprindelig ansøger og indehaver af forundersøgelsestilladelsen, at betydningen af tilkendegivelse om økonomisk og teknisk understøttelse fra Sønderborg Forsynings service A/S er uklar og ikke kan danne baggrund for godkendelse af overdragelse af forundersøgelsestilladelsen, at vurderingen af om projektet er i overensstemmelse med EU-retlige regler ikke har været muligt, idet henvendelse til Energistyrelsen om indsigt heri ikke er besvaret før høringsfristens udløb.

Del 2.

Tekniske bemærkninger til miljøkonsekvensrapporten

Bemærkninger til naturforhold i Miljøkonsekvensrapporten

Flagermus

I udkastet til miljøkonsekvensrapporten (Kap. 16.3.3) er det beskrevet: *”Da der kun foreligger meget begrænsede eksisterende data om marint trækkende flagermus, er det ofte nødvendigt at foretage omfattende feltundersøgelser forud for de enkelte vindmølleprojekter.”*

Derfor kan det undre, at der i forårsundersøgelsen ikke er lyttet efter flagermus fra båd sydvest og syd for undersøgelsesområdet. Begge lytninger i forårsundersøgelsen (Bilag B Flagermusundersøgelse) på hav ligger stik vest for undersøgelsesområdet.

Det er kun opsat lyttebokse og anvendt håndholdte detektorer på nordspidsen af Als.

Kyststrækningen mod sydøst mod skovene øst for Svenstrup er således ikke dækket af. Man kan formode at flagermus også trækker ud herfra. Derfor undrer det, at der ikke er lyttet efter udtrækkende flagermus efter samme metode med lyttebokse og håndholdt detektorer langs kyststrækningen mod sydøst. En af placeringerne kunne blandt flere være ved Traneodde.

Ud fra eksisterende data er den endelige konklusionen ikke holdbar, da det ikke er afdækket i forårsundersøgelsen, om flagermus i foråret for eksempel trækker fra Traneodde eller skovene øst for Svenstrup og til Helnæs.

Undersøgelserne dækker heller ikke variationer imellem forårstræk set over flere sæsoner og imellem efterårstræk set over flere sæsoner. Der er heller ikke foretaget parallelle og samtidige observationer på indflyvningspunkter og udflyvningspunkter (på nær et indflyvningspunkt i efterårsundersøgelsen 2017 – Lavensby på Als). Der er således ikke lyttet/detekteret på Fynssiden i foråret.

Endvidere bygger konklusionerne på forudindtagede sandsynligheder om trækruter og ikke faktuelle data baseret på lyttebokse og håndholdte detektorer.

I afsnittet (Kap. 16.3.9) om "Efterårstrækkende flagermus" er følgende beskrevet: *"Undersøgelserne gennemført i efteråret 2017, indikerer ligeledes, på baggrund af en overrepræsentation af trolldflagermus i registreringerne, at der er et sydvestgående træk i efterårsperioden. Dette forårstræk vurderes at passere syd om mølleområdet."*

Datamaterialet er meget sparsomt med få individer, så grundlaget for en sådan vurdering/konklusion, at trækket går syd om vindmølleområdet, må siges at være meget spinkel. Tværtimod burde de sparsomme registreringer give anledning til en mere grundig undersøgelse.

Der foreligger ikke strukturerede data for efterårstrækket, hverken i Miljøkonsekvensrapporten eller som bilag hertil. På den baggrund er det vanskeligt at forholde sig til rapportens konklusioner, idet det ikke er muligt at reproducere eller verificere data om et eftertræk, da der ikke blev observeret et direkte træk af flagermus ud over vandet.

Konklusionerne er efter vores opfattelse på formodningsniveau, da der ikke er foretaget systematiske lytninger, som dækker kyststrækningerne på Helnæs og Als.

Assens Kommune mener, at der ikke er foretaget de relevante grundige undersøgelser, som det eller er beskrevet i Miljøkonsekvensrapporten, at det er nødvendigt.

Der kan på det foreliggende mangelfulde datagrundlag samt ikke tilgængelige data ikke konkluderes noget entydigt, hvilket må betragtes som en mangel i forhold til en endelige vurdering og konklusion.

Fugle

Rovfugletræk

Af figur 13-4 fremgår det, at der er en efterårstrækrute fra Helnæs og Horne Næs igennem vindmølleområdet til Tofte Nakke. At det vurderes, at det er et begrænset antal rovfugle, der benytter denne rute under efterårstrækket, kan ikke begrunde, at der ikke kan beregnes et årligt antal kollisioner specificeret på artsniveau. Endvidere afhænger antallet af rovfugle på trækruten det

enkelte år, af hvor rovfuglene kommer fra, af hvor de ”presses ud” af vejrliget over en periode, og af vejrliget på dagen.

Selv om trækruten generelt synes at have et mindre antal trækkende fugle, kan der enkelte år potentielt forekomme træk i store flokke. Dette er ikke beskrevet, og konklusionen negligerer disse forhold, ligesom der er forskel på rovfuglearter, og hvor truede de er.

Endvidere er der ikke foretaget registreringer i træktiderne fra båd inden for vindmølleområdet, som der for eksempel er gjort i miljøkonsekvensrapporten til Omø Syd kystnær Havmøllepark.

Vi anderkender, at en ornitolog med stort lokalt kendskab er inddraget. Dog foreligger oplysningerne som personlige oplysninger, som ikke ses eller genskabes nogen steder, ligesom der er tale om observationer fra et enkelt år. Endvidere kan det ikke ses nogen steder hvilke specifikke data, der er benyttet fra DOF-basen.

Vurderinger og konklusioner kan dermed ikke efterprøves, da data ikke er tilgængelige som en del af rapporten.

Andre fugle

Endvidere forholder rapporten sig ikke til kollisionsrisikoen for trækkende bramgæs og knortegæs - det nævnes direkte: *”at det ikke har været muligt at beregne kollisionsrisiko for disse to arter med stor nøjagtighed.”* Dette blev også beskrevet i 2019, og der er ikke foretaget yderligere undersøgelser af dette.

Dette er mangelfuldt, at der siden konklusionen i 2019 ikke er foretaget supplerende undersøgelser af dette.

I Kap. 13.5.3 Barriereeffekt og kollisionsrisiko er det beskrevet *”Trækmønsteret har sig vist at være mere komplekst end først antaget, og vandfuglene har ikke tydelige trækmønstre langs Lillebælt. De observerede forekomster af landfugle har desuden ikke vist et trækmønster i undersøgelsesområdet. Forekomsten af trækkende fugle i mølleområdet vurderes derfor at ville være relativt lav, hvilket reducerer risikoen for kollisioner. Trækmønsteret har sig vist at være mere komplekst end først antaget, og vandfuglene har ikke tydelige trækmønstre langs Lillebælt. De observerede forekomster af landfugle har desuden ikke vist et trækmønster i undersøgelsesområdet. Forekomsten af trækkende fugle i mølleområdet vurderes derfor at ville være relativt lav, hvilket reducerer risikoen for kollisioner.”*

I det der ikke er foretaget konkrete tællinger fra båd af trækkende fugle generelt i vindmølleområdet som ved Omø Syd kystnær Havmøllepark, samt en samtidig overvågning af udflyvnings- og indflyvningspunkter i to på hinanden følgende år (forår og efterår), synes materialet at være skrøbeligt i forhold til den samlede vurdering. Der har siden 2019 været tid til dette.

Der kan på det foreliggende mangelfulde datagrundlag samt ikke tilgængelige data ikke konkluderes noget entydigt, hvilket må betragtes som en mangel i forhold til en endelige vurdering og konklusion.

Natura 2000-konsekvensvurdering

I vurderingen I Miljøkonsekvensrapporten (kap. 17.3.2) refereres til fem almindeligt forekommende vandfugle (kap. 13.5.3 – samt Bilag E1_Fugleundersøgelser).

Der foreligger ikke observationer med fokus på fuglene på udpegningsgrundlagene for N112 og N124. Der foreligger ligeledes en ikke systematisk gennemgang af disses fugle træk mønstre, som endegyldigt kan konkludere, at der ikke er barriereeffekt eller kollisionsrisiko for arterne på udpegningsgrundlagene for N112 og N124.

I kap. 17.5.3 er beskrevet: ”Det er i kapitel 13.5.3 vurderet at den planlagte vindmøllepark ikke ligger på en væsentlig trækrute for vandfugle. Vindmøllerne vurderes derfor ikke at udgøre en væsentlig barriere for vandfuglene. Det er ligeledes vurderet at kollisionsrisikoen er begrænset. For edderfugles vedkommende er det vurderet at 0,003-0,011 % af den samlede bestand i Lillebælt vil kollidere med møllerne pr år. For øvrige arter er procentdelen mindre (se afsnit 13.5.3). Det vurderes derfor, at bevaringsstatus for trækfugle på udpegningsgrundlaget for N112 ikke vil forringes eller skades som følge af tilstedeværelsen af vindmølleparken.

Men i det der ikke er konstateret tydelige trækningsmønstre i ”Bilag E1_Fugleundersøgelser”, så kan det forekomme belejligt at konstatere, at der ikke er barriereeffekt og en lav kollisionsrisiko. Når mønstrene virker tilfældige kan det jo være virkeligheden, at fuglene trækker ”kaotisk” over Lillebælt og dermed også over vindmølleområdet.

Derfor er det mangelfuldt, at der ikke har været observationer fra båd i vindmølleområdet med samtidige observationer ved ind- og udflyvningspunkter både forår og efterår.

Der kan på det foreliggende mangelfulde datagrundlag samt ikke tilgængelige data ikke konkluderes noget entydigt, hvilket må betragtes som en mangel i forhold til en endelige vurdering og konklusion.

Generelt

I kap. 3.7 i ”Bilag E1-Fugleundersøgelser” er der beskrevet en række bemærkninger til kollisionsberegningerne. Der er siden første version ikke foretaget yderligere undersøgelser ud over Bilag E2-Fugleundersøgelser” som afdækker forhold vedrørende fortrængning af edderfugl og kollisionsrisiko for samme arter ved større vindmøller. Dette skal anerkendes.

Men at der ikke er afdækket yderligere med eksempelvis samtidige parallelle observationer på ind- og udflyvningspunkter på to hinanden følgende år samt foretaget observationer fra båd i vindmølleområdet er mangelfuldt, når det har været vanskeligt at erkende egentlig strukturerede træk mønstre. De konstaterede diffuse træk mønstre burde betyde, at der blev gået et spadestik dybere ved konkrete feltundersøgelser, som i andre vindmølleparker som eksempelvis Omø Syd kystnær Havmøllepark.

Endvidere er det generelt vanskeligt at gennemskue hvilke data, der ligger til grund for konklusionerne, da de hverken fremgår af bilag eller indeholdt i selve miljøkonsekvensrapporten.

Assens Kommunen mener, at det tekniske baggrundsmateriale ikke er fyldestgørende.

Bemærkninger til landskabsafsnittet i Miljøkonsekvensrapporten

Kommentarer til kapitel 10 – Kulturhistorie og arkæologi

Hele Helnæs er i Assens Kommunes Kommuneplan 2021-2033 udpeget som bevaringsværdigt kulturmiljø. Inden for udpegningen er Helnæs Fyr særligt fremtrædende i landskabsbilledet og et for forståelsen af Helnæs og sammenhængen med kystlandskabet væsentligt bygningselement.

Helnæs Fyr nævnes ikke under kapitel 10 som kulturhistorisk element og vartegn, hvilket opfattes at være en mangel i konsekvensrapporten. Opmærksomheden henledes på publikationen ”Store vindmøller i det åbne land, Miljøstyrelsen januar 2007” udarbejdet af Birk Nielsen, hvori der på side 63 står, at fyrtårne er sårbare over for vindmølleplaceringer. Publikationen omhandler landskabelige konsekvenser ved opstilling af store vindmøller i det åbne land, hvorfor hensynet til fyrtårne er tænkt i forhold til opsætning af vindmøller på land, men den opmærksomhed, der rettes på sårbare fyrtårne gælder også ved opsætning af kystnære vindmøller, hvor fyrtårne måtte ses fra land med vindmøller placeret kystnært i baggrunden. Her er oplevelsen af fyrtårnet afhængigt af det valgte opstillingsmønster.

Der bør i miljøkonsekvensvurderingen medtages en vurdering af påvirkningen på Helnæs Fyr som kulturhistorisk element og også som landskabeligt element i forhold til en drøftelse af opstillingsmønstre. Se mere derom under kommentaren om opstillingsmønstre.

Kommentarer til kapitel 11 Landskab og visuelle forhold

Kyst- og landskabsanalyse

Det nævnes under kapitel 11 afsnit 2.1 på side 119, at ”*der er gennemført en kyst- og landskabsanalyse, hvori landskabet langs de kyststrækninger, hvor der vurderes at være udsigt til møllerne, er kortlagt og beskrevet*”. Denne analyse antages at være kommunernes landskabskarakterkortlægning, da beskrivelserne ser ud til at være kopi derfra. I så tilfælde bør dette nævnes. Hvis der derimod er gennemført en analyse i forbindelse med miljøkonsekvensvurderingen, bør denne være offentlig tilgængelig som bilag til rapporten. Assens Kommune antager dog, at det er de berørte kommuners egne analyser, der henvises til.

Repræsentative standpunkter

Assens Kommune kan ikke erklære sig enig i, at de valgte standpunkter er repræsentative. Påvirkningen af hele naturområdet på Helnæs, Helnæs Made er fraværende, og der mangler ud fra standpunkterne en perspektivering, der forholder sig til påvirkningen af hele kyststrækningen, der i dag opleves som uberørt med store landskabelige værdier.

I miljøkonsekvensvurderingen på side 127 står, at for de visualiseringer, hvor ikke alle vindmøller ses pga. brændvidden, er også medtaget ubeskårne visualiseringer. Visualiseringerne er dog ikke at finde i høringsmaterialet, hvilket Assens Kommune har meddelt Energistyrelsen. Energistyrelsen har den 25. august rettet telefonisk henvendelse til Assens Kommune, og bedt kommunen om at skriftligt angive manglen. Styrelsen tilkendegav samtidigt, at visualiseringerne ikke vil kunne forventes fremsendt inden udløbet af høringsfristen den 30. august. Dette forhold er stærkt kritisabelt.

Assens Kommune finder at det udgør en meget væsentlig mangel ved høringsmaterialet, at de ubeskårne visualiseringer ikke er vedlagt. Det har ikke været muligt at forholde sig til projektet i sin helhed set fra Helnæs Fyr, hvor den landskabelige påvirkning er størst. Det fremgår desuden ikke hvilke scenarier der repræsenterer projektet, og hvilke scenarier der repræsenterer alternativer.

Metode

I miljøkonsekvensrapporten er den gængse metode med fotooptagelser med en brændvidde på 50-55 mm anvendt. Denne metode anvendes normalt, men har sin begrænsning ved et projekt med placering af mange kystnære vindmøller, og særligt i kystnære vindmølleprojekter, hvor vindmøllerne ikke opstilles på én række, der ellers er et let opfatteligt og meget enkelt mønster.

Opstilling af vindmøller i mere end én række eller i et grid-mønster har ikke den samme visuelle ro, som en linjeformet opstilling har, men har en større kompleksitet og større påvirkning på landskabet. Vindmøllerne ses fra forskellige vinkler og vil opleves væsentligt forskelligt fra de forskellige vinkler. Dette er fint illustreret i publikationen "Kystnære Havvindmølleplaceringer, Energistyrelsen 2012 på side 31, og på side 37 står, at det er *"vanskeligt at opfatte den overordnede grid-opstilling og møllerækkerne vil rode visuelt sammen og virke mere forstyrrende i landskabsbilledet"*.

For tilstrækkeligt at kunne vurdere den landskabelige påvirkning af en grid-opstilling eller opstilling i flere rækker, er det nødvendigt at tilvejebringe visualiseringer, hvor en større del af kystlandskabet/havoverfladen på hver side af vindmøllegruppen medtages. Man ser ikke som vist på visualiseringerne i bilag A et udsnit, men oplever projektet i en samlet oplevelse af landskabet med en uberørt havoverflade på hver side af projektet.

Ved et større udsnit vil det være muligt at vurdere vindmøllerne som samlet gruppe i en samlet kystlandskabelig kontekst samt at vurdere det for landskabet mest fordelagtige opstillingsmønster. Dette er en vurdering, der mangler i miljøkonsekvensrapporten.

Assens Kommune finder, at der for store vindmølleprojekter som dette, hvor der opstilles flere scenarier i ikke enkle mønstre, er brug for en metode, der kan sikre tilvejebringelsen af visuelt materiale af tilstrækkelig kvalitet. Der er ikke skabt et tilstrækkeligt entydigt billede af hvad der kan forventes opført og hvilken påvirkning en kommende projekt vil have på omgivelserne. Dette strider mod grundlæggende forvaltningsretlige grundprincipper, der ligger til grund for enhver offentlig høring.

For at eksemplificere ovenstående henledes opmærksomheden på visualiseringerne set fra Helnæs. Her er det ikke muligt at vurdere tilstrækkeligt på de fire scenarier og deres forskellige påvirkning på kystlandskabet, da visualiseringerne ikke viser hele vindmøllegruppen. Det er hverken muligt at vurdere påvirkningen i tilstrækkelig grad på Helnæs Fyr og den kystlandskabelige sammenhæng ved dette standpunkt eller at vurdere de forskellige scenariers påvirkning ift. hinanden. Det vil ikke være tilstrækkeligt at få vist de ubeskårne visualiseringer (der mangler jf. ovenfor), da det afgørende som nævnt er at få vist mere af kyststækningen/havoverfladen på hver side af vindmøllegruppen. Hvor vindmøllerne i miljøkonsekvensrapporten er visualiseret på korte afstande som fra Helnæs Fyr, Helnæs Kirke, Bobakker og Aa Strand, bør der suppleres med visualiseringer, der medtager en væsentlig større del af kystlandskabet på begge sider af vindmølleparken. Der bør samtidig være visualiseringer fra kysten ud for Helnæs Fyr, som er det nærmeste landfaste sted på møllerne i Assens Kommune.

Gult overgangsstykke, lysafmærkning og natvisualiseringer

På side 59 står, at det er mest sandsynligt, at anvendelsen af overgangsstykke undlades. Dette er på nuværende tidspunkt således ikke besluttet, men overgangsstykkerne er på billederne på side 54 og 55 vist som gule. Tilsvarende er monopælen, hvorpå vindmølletårnet monteres (evt. uden overgangsstykke) også vist i gul, og det er et krav fra Søfartsstyrelsen, at der males et 15 meter gult bånd rundt om møllen mellem fundament og mølletårn.

Det fremgår ikke, om overgangsstykke i gul, gul monopæl og/eller malet gult bånd vil være synlig over havoverfladen. Er dette ikke tilfældet, bør det beskrives. Er det tilfældet bør der medtages en vurdering i forhold til den visuelle påvirkning og en eventuelt synlig gul del nederst på vindmøllen bør visualiseres i det omfang, det rent faktisk vil være synligt. Der vil ikke være en

visuel påvirkning på lang afstand, men set tæt på fra eksempelvis Helnæs vil der kunne være en påvirkning.

På side 63 står, at Søfartsstyrelsen og Trafikstyrelsen kræver, at vindmølleparken foruden afmærkning med rødt lys i toppen af vindmøllen skal være lysafmærket. Det gælder både omridset, hjørner og knæk. Dette er ikke yderligere beskrevet og er ikke et forhold, der er vurderet på i kapitel 11 Landskab og visuelle forhold, herunder vist på natvisualiseringerne.

Der er udarbejdet natvisualiseringer fra to standpunkter, hvoraf Helnæs Fyr er det ene. Visualiseringerne viser situationen med konstant lys, hvilket ikke er et retvisende billede, da lysafmærkningerne vil være blinkende. Der bør vises en animation med natsituationen og blinkende lys.

På trods af, at Bobakker og Aa Strand ligger tæt på vindmølleparken er der ikke medtaget natvisualiseringer fra de positioner. Det anvendte argument på side 126 er, at ”*De øvrige standpunkter er betydeligt længere væk*”. At der ikke er en påvirkning set fra Bobakker og Aa Strand er en påstand, og manglende natvisualiseringer herfra fratager offentligheden muligheden for at vurdere forholdet, og den mulige påvirkning gøres ikke til genstand for en undersøgelse og dermed en faglig argumentation.

Det er Assens Kommunes opfattelse, at der bør udarbejdes natvisualiseringer fra standpunkterne ved Bobakker og Aa Strand set i klart vejr. Samtidig bør der medtages en vurdering af lyspåvirkningen om natten set i forhold til hele den uberørte kyststrækning mellem Assens og Helnæs Fyr, hvor der ligger flere rekreative landskaber med sommerhuse, campingpladser og helårsbeboelse.

Lyspåvirkning af faunaen i området bør samtidig beskrives og vurderes, da det i særlig grad kan forventes at have negativ påvirkning af fuglene – herunder nattrækkende fugle.

Opstillingsmønstre

Valg af opstillingsmønster bør ud fra en landskabelig vinkel være genstand for en diskussion og vurdering i miljøkonsekvensrapporten. De fire scenarier repræsenterer forskellige mønstre, og det er i forhold til en landskabelig/visuel påvirkning ikke underordnet, hvilket mønster, og hvor mange møller, der opstilles. Der henvises til den tidligere nævnte publikation ”Kystnære havmølleplaceringer, Energistyrelsen 2012” udarbejdet af SWECO, hvori det netop beskrives, at forskellige opstillingsmønstre har en forskellig landskabelig påvirkning og opstillingsmønstre påvirker forskelligt set fra forskellige vinkler.

Projektet vil væsentligt ændre oplevelsen af det uberørte kystlandskab på hele kyststrækningen fra Assens til Helnæs og videre til Lyø og det samme på Jyllandssiden. Den i dag uspolerede udsigt over en havoverflade uden forstyrrelser vil ændres til en udsigt mod roterende vindmøller og give et mere sammensat og uroligt landskabsbillede. Der er derfor et behov for at diskutere de forskellige opstillingsmønsters påvirkning, herunder at få vurderet hvilke(t) opstillingsmønstre, der påvirker mindst og bevarer mest af den eksisterende landskabelige ro og enkelhed. Denne vurdering er ikke foretaget og miljøkonsekvensrapporten indeholder ikke informationer, der muliggør en sådan vurdering.

Det synes at være tilfældet, at forundersøgesområdet ønskes udnyttet maksimalt uden hensyntagen til den landskabelige påvirkning. Det er Assens Kommunes opfattelse, at skal et så

kystnært projekt gennemføres, bør der foretages en vurdering af, hvad de nære landskaber rent sagligt kan rumme, og der bør udarbejdes et projekt, der er i langt højere grad er tilpasset den specifikke placering, og forholder reflekteret til sin landskabelige kontekst.

Projektområdet befinder sig i et sammenhængende landskab der rummer værdier af national interesse, hvorfor det er essentielt, at materialet i langt højere grad forholder sig til den konkrete påvirkning af omgivelserne og landskabet. Materialet er beskriver ikke scenarierne fyldestgørende, og det landskabsfaglige beslutningsgrundlag er både kritisabelt og mangelfuldt. Høringsmaterialet er utilstrækkeligt og bør revideres, underbygges og præciseres. Begrundelsen, at planlovens bestemmelser ikke er gældende på søterritoriet (side 176), synes at blive anvendt som argument for, at en havvindmølleparks visuelle påvirkning på landskaber og hermed konsekvensen for de landskabelige udpegninger af national interesse er af underordnet betydning.

Havvindmølleplanlægning bør være et udtryk for helhedstænkning, hvor der placeres det antal møller, et givent landskab tåler, og her har vi at gøre med et indre farvand med uberørte udsigter fra landskaber af national interesse. At vurdere på de forskellige opstillingsmønstres påvirkning i forhold til hinanden er af største vigtighed, og der savnes et scenarie, hvor møllerne opstilles på én linje, hvilket vil minimere kompleksiteten og den uro, et vindmølleprojekt vil have på de uberørte landskaber. En opstilling på én linje vil nok muliggøre et færre antal møller, men kystnære vindmøller skal placeres, hvor kystlandskabet har størst robusthed. En parameter, der ikke er vurderet på.

Der gøres opmærksom på uddrag fra den nævnte publikation udarbejdet af SWECO:

”Opstillingen af en havmøllepark kan være et markant synligt element i landskabet. Et vellykket samspil mellem møllepark og omgivelser afhænger af, om man kan finde frem til opstillingsmønstre, der kan indpasses i landskabet. Opstillingen skal være udtryk for en orden, der ikke kun udviser de eksisterende landskabelige forhold men derimod er med til at definere oplevelsen af en ny landskabelig struktur”. Rapporten side 30.

”Når man bevæger sig langs med kysten, vil man samtidig opleve havmølleparken fra mere uhensigtsmæssige synsvinkler, hvor parkens geometriske opstilling er svær at opfatte. Det er væsentligt, at opstillingsmønstre for havmølleparker både kan give en særlig oplevelse fra bestemte standpunkter og samtidig fungere i samspil med landskabet fra de mindre attraktive synsvinkler”. Rapporten side 30.

”Det anbefales, at mindre grupper af havvindmøller ved kystnære placeringer opstilles i enkle geometriske mønstre afhængigt af den landskabelige situation således, at der opnås den mest let opfattede orden og visuelle sammenhæng med omgivelserne. En opstilling i enkeltrækker er det lettest opfattede mønster, hvor møllerne fremstår visuelt adskilte fra næsten alle synsvinkler. For en opstilling i et rektangulært grid er det vanskeligt at opfatte den overordnede grid-opstilling og møllerækkerne vil rode visuelt sammen og virke mere forstyrrende i landskabsbilledet”. Rapporten side 37.

Assens Kommune savner grundlæggende en saglig stillingtagen til opstillingsmønstre, og et entydigt billede af hvilket projekt denne proces kan forventes at resultere i, og hvilke saglige hensyn der ligger til grund for en prioritering af projektet. Det opleves, at være en væsentlig mangel, at miljøkonsekvensrapporten ikke beskæftiger sig sagligt med de mulige opstillingsmønstre

og dermed ikke giver grundlag for at træffe beslutning om den til landskabet bedst tilpassede formation – herunder hvor mange vindmøller, der *bør og ønskes* opsat.

Animationer

Det opleves som en mangel, at der ikke er udarbejdet opdaterede animationer af de fire scenarier. Ved den tidligere høring var der udarbejdet animationer, der gjorde det muligt at vurdere på vindmøllerne, som de reelt ville opleves med roterende vinger. Assens Kommune henstiller til, at der for at tilvejebringe et tilstrækkeligt grundlag for at kunne vurdere den landskabelige påvirkning og dermed det mest fordelagtige opstillingsmønster, udarbejdes nye animationer for dag- og natsituationerne – herunder også fra lokaliteter i Assens (Assens Næs).

Begreber

På side 127 i tabel 11-2 er angivet kriterier og dimensioner for vurdering af de rumlige visuelle forhold. Der henvises til ”Miljøministeriet, 2007”. Det er uklart, om henvisningen er til publikationen ”Store vindmøller i det åbne land” netop fra 2007. Der ønskes en præcis henvisning.

I tabellen er opstillet kriteriet ”Visuel uro”. Kriteriets benævnelse opfattes som misvisende, idet begrebet ikke er neutralt og i rapporten anvendes på en måde, så man som læser får opfattelsen af at et ellers roligt landskab er visuelt uroligt. Hvor dette er tilfældet, er angivet under ”Konkrete nedslag i miljøkonsekvensrapporten”. Se eksempelvis under kommentaren til visualiseringen fra Aa Strand. Assens Kommune anbefaler, at der anvendes en anden formulering.

Afværgeforanstaltninger

Miljøkonsekvensrapporten peger ikke på afværgeforanstaltninger med argument om, at det ikke er muligt at kompensere eller afværge påvirkningen. Dette finder Assens Kommune ikke helt korrekt.

Miljøkonsekvensrapporten opererer med fire opstillingsmønstre, hvor graden af den landskabelige påvirkning påvirkes af forhold som harmoniforhold (forhold mellem tårn og vinger), vindmølletype og opstillingsmønster. Disse forhold gøres dog ikke til genstand for en diskussion/vurdering og kun opstillingsmønstre berøres med en konklusion på side 177 om, at ”*Påvirkningen vurderes for alle visualiseringerne at være uden markant forskel mellem de enkelte scenarier*”.

Harmoniforhold og vindmølletype har en betydning for den visuelle fremtræden, hvorfor disse forhold bør beskrives, da de kan være med til at få en vindmøllegruppe til at fremstå mere elegant og med harmoniske dimensioner. Hvis ikke harmoniforhold og vindmølletype ønskes drøftes under afværgeforanstaltninger, kunne der med fordel være et afsnit, der drøfter disse begreber. I denne forbindelse skal det også anføres, at valg af vindmølletype ikke er beskrevet som en del af scenarierne eller som selvstændige scenarier. Er der planer allerede nu om bestemte vindmøller, bør dette fremgå af rapporten, da der er forskel i dimensionerne, herunder på størrelsen af nacellen og diameteren på vindmølletårnet på vindmøller af samme højde, hvilket kan have en væsentlig betydning for den visuelle påvirkning.

Konkrete nedslag i miljøkonsekvensrapporten

Side 119: her står i afsnit 11.1.1, at landskabsudpegningerne forholder sig til arealanvendelsen. Dette er ikke korrekt. Landskabsudpegningerne er foretaget ud fra en værdisætning af landskaberne på baggrund af landskabskaraktermetoden.

Side 129: Assens Kommune er enig i, at udformningen af tårn, vinger og hus har en betydning for den visuelle fremtræden. Der er ikke oplysninger om påtænkte valg af vindmølletype, hvor vindmølletypen jf. ovenfor under ”*Afværgeforanstaltninger*” har betydning ift. den landskabelige påvirkning. Forskelle i dimensionering har betydning for, hvor slank mølletårnet og vingerne fremstår. Også harmoniforholdet er af betydning.

Det skal gentages her, at der bør være en forholden sig til disse elementer og en konklusion, der peger på anbefalinger ift. den landskabelige enkelhed, der bliver påvirket. Desto slankere mølle og bedre harmoniforhold jf. Birk Nielsen 2007, desto mere ”*elegant*” er fremtoningen og tilpasningen kan optimeres set fra lokaliteter inden for den nære nærzone.

Side 135: der er et afsnit om kystlandskabet i Faaborg-Midtfyn Kommune med en beskrivelse af landskabskarakteren og udpegninger, herunder visuelle oplevelsesmuligheder. Der er ikke en tilsvarende beskrivelse af landskabet i Assens Kommune, hvilket undrer, da Assens Kommune har landskaber, der ligger i kortere afstand til vindmølleparken end landskaberne i Faaborg-Midtfyn Kommune. Landskaberne i de to kommuner bør beskrives på samme niveau.

Side 135: Landskabet i karakterområdet Assens småbakkede landskab er småbakked – ikke som nævnt storbakked.

Side 135: her nævnes det, at kystlandskabet opleves som et landskab i lille skala med en lukket afgrænsning, da landskabet er præget af nærheden til Assens by og havn. Assens Kommune gør opmærksom på, at landskabet syd for jordbassinerne (standpunktet) ikke har visuel kontakt til Assens by og havn. Thorø med tange skaber et lukket kystrum mod syd, men set mod nord er landskabet åbent.

Side 136: Under ”*Landskabets styrke, tilstand, oplevelsesmuligheder og sårbarhed*” er kystlandskabet beskrevet med begreberne karakteristisk/kontrasterende/tilstand. Der mangler dog en beskrivelse af, hvori det karakteristiske består – altså af landskabets nøglekarakterer, da morænefladen ikke er en beskrivelse af den karaktergivende struktur og beskrivelsen ”moræneflade” ikke giver et billede af det landskab, der vurderes på. Det er centralt for de efterfølgende landskabsvurderinger, at der tegnes et billede af de landskaber, vindmølleparken placeres i. Det foreslås at tilføje en skematisk oversigt over landskabernes (standpunkterne) nøglekarakterer, som beskrevet i kommunernes landskabskarakterkortlægning. På denne måde gives en referenceramme for anvendelserne karakteristisk/kontrasterende og tilstand.

Side 160: Her står: ”*Morænefladen fra Assens til Å er vurderet karakteristisk med en middel tilstand*”. Lidt en gentagelse af kommentaren ovenfor - det forvirrer, når det er morænefladen, der beskrives som karakteristisk, når det er landskabet ift. den givne landskabskarakter. Der mangle igen en beskrivelse af de karaktergivende strukturer for at få en forståelse for landskabet. Som tidligere nævnt bør medtages en skematisk beskrivelse af de karakteristiske landskabers nøglekarakterer, som kan bruges som reference. Morænefladen er alene en geologisk dannelse og en del af naturgrundlaget, men beskriver ikke landskabet. Begreberne kontrasterende/karakteristisk er anvendt uden referenceramme.

Assens

Side 160, 2. sidste afsnit: Visualisering fra Assens: Det bør fremstå mere klart, at det er beplantning på Thorø, der skærmer for møllerne og ikke beplantning ved Assens. Sætningen: ”*Vindmøllerne vil for alle fire scenarier være delvist synlige, da vindmøllerne er delvist skjulte bag ved eksisterende beplantning*” bør tilføjes ”*på Thorø*”.

Side 160, nederst/161, øverst: Formuleringen ”*som i forvejen er præget af flere elementer*” giver en opfattelse af, at landskab i forvejen er forstyrret. Det forklares ikke, hvad der menes med ”*flere elementer*”. Er det flere tekniske elementer, landskabselementer, bygningsmæssige eller andre? Dette bør forklares. Der ud over er landskabet fra standpunktet ikke præget af Assens by og havn, da der ikke er visuel kontakt med landskabet ved det valgte standpunkt pga. jordbassinernes højde. Landskabet er set herfra derimod uforstyrret med et enkelt udtryk og visuel ro. Kystlandskabet ved selve Assens by nord for jordbassinerne er derimod præget af by og havn. Herfra kan man ikke se vindmølleparken.

Assens Kommune er enig i, at der set fra standpunktet ved jordbassinerne syd for Assens er en lille påvirkning, men er ikke enig i, at påvirkningen er ens for alle fire scenarier. Nok ikke forskel i væsentlighed, men desto mindre af møllerne, der kan ses, desto mindre er påvirkningen og der er forskel på scenarie 3/4 og 1/5, hvor de to sidstnævnte har en mindre påvirkning med scenarie 5 som scenariet, hvor der ses mindst.

Aa Strand

Side 163, sidste afsnit: formuleringen ”ændre på den visuelle uro, som vil blive mere uroligt”, er en misvisende måde at formulere påvirkningen på. Landskabet har i dag en ro, hvorfor der bør stå noget i stil med: ”*ændre den visuelle opfattelse af landskabet fra roligt til uroligt*”. Alternativt bør kriteriet ”*Visuel uro*” jf. tabel 11-2 på side 127 som nævnt ovenfor under kommentaren ”*Begreber*” ændres.

Tilsvarende bør det oplyses, at kompleksiteten i landskabet uden opsætning af møller er enkel. Formuleringen ”*som vil ændre på kompleksiteten, som bliver mere kompleks*” giver opfattelsen af, at landskabet allerede er komplekst, hvilket ikke er tilfældet. Det er utrolig vigtigt, at begreberne anvendes, så de ikke medvirker til at give et forkert billede af landskabet. Generelt gælder det, at landskabet går fra enkelt til sammensat og fra roligt til uroligt.

Det er ikke korrekt at scenarie 3 set fra Aa Strand fylder mere i bredden.

Bobakker

Side 167, nederst: Her er igen et eksempel på, at begreberne bruges på en måde, der er misvisende: ”*... samtidig vil vindmøllerne på grund af vingernes bevægelse ændre på den visuelle uro, som vil opleves uroligt på grund af...*”. Landskabet er ikke uroligt, hvilket man forledes til at tro. Denne sætning bør ændres således: ”*... samtidig vil vindmøllerne på grund af vingernes bevægelse ændre markant i det nuværende landskabsbillede ved at skabe visuel uro, som vil opleves uroligt på grund af...*”.

Bilag A: Den yderste mølle til højre i alle scenarier ses ikke fra standpunktet. Det skyldes ikke, at møllerne ikke kan være inden for den beskårne visualisering, men at vinklen ikke muliggør, at møllen yderst til højre medtages. Visualiseringerne er misvisende, og det anses som en mangel i miljøkonsekvensrapporten, at der ikke er vist et udsnit, hvor alle møller kan være indenfor. Der bør tages et nyt billede og udarbejdes retvisende visualiseringer.

Side 168, første afsnit: Her konkluderes det, at der ikke er markant forskel på de fire scenarier i det visuelle udtryk. Dette finder Assens Kommune ikke er korrekt, da flere vindmøller samlet har et større antal vinger, og flere vinger giver mere visuel uro.

Helnæs Kirke

Side 171: Møller, der ikke ses, bør vises med rødt som på andre visualiseringer, hvor den fremgangsmåde er anvendt.

Helnæs

Det gælder for alle visualiseringer fra Helnæs, at der mangler ubeskårne visualiseringer (samt visualiseringer fra stranden nedenfor Helnæs Fyr). Se generelle kommentar under "Metode".

Opsummering ift. kapitel 11 Landskab og visuelle forhold

Parameteren landskab vurderes ikke at være behandlet på et tilstrækkeligt niveau i miljøkonsekvensrapporten. Der vurderes ud over de angivne konkrete nedslag at være følgende væsentlige mangler:

- I miljøkonsekvensrapporten henvises der til ubeskårne visualiseringer, hvor en brændvidde på 50-55 mm ikke har muliggjort, at alle møller er vist. Visualiseringerne er dog ikke vedlagt, hvorfor det ikke er muligt at vurdere projektets påvirkning fuldt ud.
- Den anvendte metode med visualiseringer ud fra fotos med 50-55 mm brændvidde vurderes at være utilstrækkelig som grundlag til at vurdere projektets landskabelige påvirkning. Der mangler visuelt materiale, der viser projektet i en større udstrækning med mulighed for at vurdere den landskabelige kontekst, projektet indgår i. Der bør laves supplerende visualiseringer med et større landskabsudsnit samt animerede visualiseringer.
- Lysafmærkning af omrids, hjørner og knæk er ikke medtaget på natvisualiseringerne, ligesom gule monopæle/overgangsstykker/bånd ikke gøres til genstand for en vurdering ift. den visuelle påvirkning.
- Der er ikke udarbejdet natvisualiseringer set fra alle tre standpunkter på Helnæs og fra Aa Strand.
- Opstillingsmønstrenes forskellige påvirkning på de uberørte udsigter fra landskaber af national interesse gøres ikke til genstand for en diskussion. Det opleves at være en væsentlig mangel, at miljøkonsekvensrapporten ikke beskæftiger sig med og dermed ikke giver grundlag for at træffe beslutning om det til landskabet bedst tilpassede opstillingsmønster, og hvor mange vindmøller, der bør opsættes.
- Der mangler et alternativ med linjeformet opstilling på én række.
- Harmoniforhold og vindmølletype, herunder dimensionering af mølletårn, vinger og nacelle har en betydning for den visuelle fremtræden, hvorfor disse forhold bør beskrives.

Bemærkninger til støj i Miljøkonsekvensrapporten

Støj - luftbåren

Støjpåvirkninger er i kap. 2.5 beskrevet som ”Rekreative påvirkninger”. Dette er en åbenlys fejl. Støj er en skadelig miljøpåvirkning og ikke en ”rekreativ gene”.

Rekreative forhold

Afsnittet forholder sig kun til stilleområdet Helnæs i form af, at vejledende støjgrænse er overholdt. Det bør undersøges og dokumenteres at støjgrænser for alle rekreative områder og beboelsesområder overholdes.

Luftbåren støj

I kap 9 er der ikke beskrevet realistiske støjsscenerier for alle vindmølletyper/opstillingsscenerier. Det er en mangel, at der ikke er udarbejdet støjrapport for scenarie 3 eller 4 med brug leverandørens støjdata.

Såfremt støjrapporterne viser højere støjniveauer end det der er forudsat i miljøkonsekvensvurderingen, skal disse ændringer behandles i forhold til VVM-reglerne.

Det er endvidere ikke muligt at gå i dybden med støjredegørelsen, da den ikke er vedlagt som bilag, hvilket er mangelfuldt.

Undervandsstøj

Der er lavet en opdateret undersøgelse og beregning af undervandsstøj og denne påvirkning på havlevende pattedyr (Bilag G_ Undervandsstøj til MKV Lillebælt Syd Vindmøllepark). Den nye undersøgelse konkluderer at der skal etableres dobbelte bobbelgardiner, hvis vindmølletårnene skal piloteres ned i undergrunden.

I afsnit 2.1 i bilaget angives en Behavioural Disturbance-grænse for marsvin på 103 (dB re 1mPa), men figur 21 (s. 35) viser kun udbredelseskort for støj ned til 120 (dB re 1mPa), som påvirker i en stor afstand fra anlægget, mens figur 22 viser en meget mindre udbredelse.

Det er ikke tydeligt i rapporten, hvad betydning udbredelsen i figur 21 viser.

Undervandsstøjen i driftfasen er vurderet til ikke at påvirke marsvin, da er højfrekvente og støjen lavfrekvent.

Det skal efter Assens Kommunes opfattelse være Energistyrelsens mere konservative grænseværdier, der er skal anvendes, i stedet for det beskrevne i kap. 15.4.4, hvor følgende er nævnt: ”Det er Energistyrelsens retningslinjer der generelt har været anvendt i denne miljøkonsekvensvurdering, men når projektet specifikt skal vurderes i forhold til den danske havstrategi, er det indtil videre de anførte grænser for impulslyde for sæler og marsvin på hhv. 200 og 190 dB re.1 uPa2s SEL, der anvendes. Disse er mindre konservative end Energistyrelsens retningslinjer.”

Det er således usikkerhed om konklusionerne for undervandsstøjens betydning.

Forurening fra drift

Rapporten vurderer, at offeranoder, vingslidtage, mv. ikke udgør en risiko for havmiljøet. Med henvisning til de skrappe krav kommuner m.v. mødes ved alle udledninger til havmiljøet, og især til beskyttet havmiljø, må det være en krav at rapporten indeholder mere konkrete beregninger, der viser at konklusionen er korrekt i forhold til Natura 2000 områderne.

Bemærkninger til metode for vurdering af rimelige alternativer i Miljøkonsekvensrapporten

Kommentar i forhold til alternativer

I rapporten bruges både betegnelsen scenarier og alternativer for de 4 foreslåede scenarier. Men det fremgår ikke, hvilket af de fire scenarie som er det projekt, der ansøges om tilladelse til at opføre under hensyntagen til projektets indvirkninger på miljøet.

På grund af den manglende identificering af projektet og dermed en beskrivelse af projektets væsentlige indvirkninger på miljøet, er det ikke muligt at vurdere disse i forhold til de andre scenarier.

Der mangler derfor også, en beskrivelse af projektets særkender eller de foranstaltninger, der påtænkes truffet for at undgå, forebygge eller begrænse og om muligt neutralisere forventede væsentlige skadelige indvirkninger på miljøet.

Konsekvensen er,

- at offentligheden og politikere ikke har mulighed for at vurdere projektet i forhold til andre realistiske scenarier (alternativer), og
- at der mangler et miljømæssigt oplyst grundlag for myndighedens beslutning om enten at vedtage eller afslå at tillade projektet.

Andre rimelige alternativer

I rapporten vurderes alternativer inden for et delområde af området med forundersøgelsestilladelse, som er vist på figur 1-2. Det vindmølleområde eller projektområde som er afgrænset på figuren ligger i den syd-østlige del af området med forundersøgelsestilladelse. Der er ikke redegjort for den valgte afgrænsning inden for området med forundersøgelsestilladelse.

Venlig hilsen

Finn G. Johansen
Kommunaldirektør.